

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 190 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoirra Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatleri (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdamovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	

BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING YOZUV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA DESIGN THINKING TEXNOLOGIYASINING METODIK IMKONIYATLARI

[Amanbayeva Oydin Urazali qizi](#)

Navoiy davlat universiteti tayanch doktoranti
Qarshi davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqola bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlarini tadqiq etishga bag'ishlangan. Yozuv lingvistik, kognitiv va ijtimoiy jihatlarni o'zida mujassamlashtirgan murakkab kommunikativ faoliyat sifatida talqin etiladi. Biroq an'anaviy yondashuvlar yozuv kompetensiyasining integrativ va reflektiv rivojlanishini to'liq ta'minlay olmaydi. Tadqiqot nazariy-tahliliy yondashuv asosida olib borilib, unda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Yozuvni o'qitishning mahsulotga yo'naltirilgan, jarayonga yo'naltirilgan, janrga asoslangan va kommunikativ yondashuvlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinib, ularning metodik afzalliklari hamda cheklovlari aniqlandi. Natijalar ushbu yondashuvlar yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini, biroq ular alohida qo'llanilganda yetarli samaradorlikni ta'minlamasligini ko'rsatdi. Shu nuqtai nazardan, Design Thinking texnologiyasi integrativ va o'quvchi markaziga yo'naltirilgan yondashuv sifatida taklif qilindi. Uning empathize, define, ideate, prototype va test bosqichlari yozuv jarayoniga moslashtirilib, metodik imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari Design Thinking yozuv kompetensiyasini, ijodiy fikrlashni, reflektiv o'rganishni va auditoriyani hisobga olish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali metodik asos bo'lib xizmat qilishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: Design Thinking, yozuv kompetensiyasi, EFL, bo'lajak o'qituvchilar, o'qitish metodikasi, ijodiy fikrlash, reflektiv o'rganish.

Abstract: This article investigates the methodological potential of Design Thinking in developing the writing competence of pre-service English teachers. Writing is considered a complex communicative activity that integrates linguistic, cognitive, and social dimensions. However, traditional approaches often fail to ensure its integrated and reflective development. The study is based on a theoretical-analytical approach and employs literature review, comparative analysis, and synthesis methods. Product-based, process-based, genre-based, and communicative approaches to teaching writing were comparatively analyzed to identify their methodological strengths and limitations. The findings indicate that although these approaches contribute to writing development, they remain insufficient when applied separately. In this regard, Design Thinking is proposed as an integrated and learner-centered pedagogical approach. Its stages - empathize, define, ideate, prototype, and test - were adapted to the writing process and analyzed from a methodological perspective. The study concludes that Design Thinking can serve as an effective methodological framework for enhancing writing competence, creativity, reflection, and audience awareness in the professional preparation of future EFL teachers.

Key words: Design Thinking, writing competence, EFL, pre-service teachers, teaching methodology, creative thinking, reflective learning.

Аннотация: Данная статья посвящена исследованию методологического потенциала технологии дизайн-мышления в развитии письменной компетенции будущих учителей английского языка. Письмо рассматривается как сложная коммуникативная деятельность, объединяющая лингвистические, когнитивные и социальные аспекты. Однако традиционные подходы не всегда обеспечивают интегративное и рефлексивное развитие письменной компетенции. Исследование основано на теоретико-аналитическом подходе с использованием методов обзора научной литературы, сравнительного анализа и синтеза. Были сопоставлены продуктивный, процессный, жанровый и коммуникативный подходы к обучению письму с целью выявления их методических преимуществ и ограничений. Результаты показали, что данные подходы способствуют развитию навыков письма, однако при их отдельном применении они оказываются недостаточно эффективными. В связи с этим технология дизайн-мышления рассматривается как интегративный и личностно-ориентированный подход. Ее этапы - empathize, define, ideate, prototype и test - были адаптированы к процессу обучения письму и проанализированы с методической точки зрения. В результате исследования сделан вывод о том, что дизайн-мышление может служить эффективной методологической основой для развития письменной компетенции, креативного мышления, рефлексивного обучения и способности учитывать потребности аудитории в процессе подготовки будущих преподавателей английского языка как иностранного.

Ключевые слова: дизайн-мышление, письменная компетенция, EFL, будущие учителя, методика обучения, креативное мышление, рефлексивное обучение.

KIRISH

Zamonaviy xorijiy tillar ta'limida yozuv qobiliyati kommunikativ qobiliyatning muhim tarkibiy qismi sifatida keng tan olingan. Ken Hyland (2003) ning fikriga ko'ra, Yozuv faqat til birliklarini qo'llash bilan cheklanmay, balki muayyan ijtimoiy-kommunikativ vaziyatga bog'liq holda amalga oshiriladigan murakkab nutqiy faoliyat bo'lib, unda matn izchilligi, auditoriya ehtiyojarini hisobga olish hamda fikrlarning mantiqiy-strukturaviy tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Xuddi shunday, CEFR (chet tillarni bilishning Umumyevropa kompetensiyasi)da ham yozuv tilni bilishning asosiy ko'rsatkichi sifatida qaralib, ham lingvistik, ham kommunikativ ko'nikmalarning integratsiyasini namoyon qiladi.

Yozuv kompetensiyasining qanchalik muhimligiga qaramay, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari orasida yozma ko'nikmalarni rivojlantirish muhim pedagogik muammo bo'lib qolmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar ko'pincha g'oyalarni tartibga solish, izchillikni saqlash va dalillarni samarali ifoda etishda qiynaladilar[8],[5]. Bu qiyinchiliklar ko'pincha yozuvni o'qitishning an'anaviy yondashuvlari bilan bog'liq bo'lib, ular yozish jarayonidan ko'ra yakuniy mahsulotga e'tibor berishga moyildirlar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yozish bo'yicha ko'rsatmalarni hal qilish uchun bir qator metodologik yondashuvlar taklif qilingan, jumladan, mahsulotga yo'naltirilgan, jarayonga yo'naltirilgan, janrga asoslangan va kommunikativ yondashuvlar. Mahsulotga yo'naltirilgan yondashuv grammatik aniqlik va rasmiy to'g'rilikka urg'u beradi^[6], jarayonga yo'naltirilgan yondashuv esa yozishni rejalashtirish, loyihalash va qayta ko'rib chiqishni o'z ichiga olgan rekursiv faoliyat sifatida ko'rib chiqadi^[4]. Janrga asoslangan yondashuv matnlarning strukturaviy va ritorik (ya'ni fikrlarni mantiqiy va ta'sirli ifodalashga oid) xususiyatlarini o'rgatishga qaratilgan bo'lsa^[10], kommunikativ yondashuv esa tildan real kommunikativ vaziyatlarda samarali foydalanishni rag'batlantiradi^[7].

Mazkur yondashuvlar yozuv qobiliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etsa-da, ular asosan yozuv kompetensiyasining alohida jihatlariga qaratilgan bo'lib, uni integratsiyalashgan, reflektiv hamda o'quvchi markaziga yo'naltirilgan jarayon sifatida kompleks rivojlantirishni to'liq ta'minlay olmaydi. Bu yanada keng qamrovli va innovatsion pedagogik asosga ehtiyoj borligini ko'rsatadi.

Shu nuqtai nazardan, yangi "Design thinking" texnologiyasi ijodkorlik, hamkorlik va refleksiv tafakkurni birlashtirgan istiqbolli yondashuv sifatida paydo bo'ldi. Shuning uchun, ushbu tadqiqotning maqsadi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozma malakasini rivojlantirishda Dizayn tafakkurning metodologik salohiyatini o'rganishdir.

Ushbu tadqiqot nazariy-tahliliy yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlarini aniqlashdan iborat bo'ldi.

TADVIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy xorijiy tillar ta'limida yozuv kompetensiyasi kommunikativ kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etiladi. Ken Hyland yozuvni nafaqat grammatik birliklarni qo'llash, balki auditoriya, matn izchilligi va kommunikativ vaziyat bilan bog'liq murakkab nutqiy faoliyat sifatida talqin qiladi. Shuningdek,

Common European Framework of Reference for Languages tizimida ham yozuv lingvistik va kommunikativ ko'nikmalar integratsiyasi sifatida baholanad

Tadqiqot jarayonida yozuvni o'qitishga oid mavjud metodologik yondashuvlar mahsulotga yo'naltirilgan, jarayonga yo'naltirilgan, janrga asoslangan va kommunikativ yondashuvlar qiyosiy tahlil qilindi. Ushbu tahlil orqali mazkur yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlari, afzalliklari va metodik cheklovlari aniqlab berildi.

Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish (literature review), qiyosiy tahlil (comparative analysis) hamda umumlashtirish (synthesis) metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar yordamida yozuv kompetensiyasining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tizimli ravishda o'rganildi va mavjud yondashuvlarning samaradorligi baholandi.

Shuningdek, Design Thinking texnologiyasining asosiy bosqichlari empathize, define, ideate, prototype va test yozuv jarayoniga moslashtirilib, ularning har biri yozuvni o'qitishdagi metodik funksiyasi nuqtai nazaridan tahlil qilindi.

Tadqiqot natijasida Design Thinking texnologiyasining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishdagi integrativ, reflektiv va o'quvchi markaziga yo'naltirilgan metodik imkoniyatlari nazariy jihatdan asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yozuvni o'qitish bo'yicha mavjud yondashuvlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ularning har biri yozuv kompetensiyasini rivojlantirishga muayyan darajada hissa qo'shsa-da, ular alohida qo'llanilganda metodik jihatdan cheklangan hisoblanadi. Xususan, ushbu yondashuvlar yozuv kompetensiyasining alohida komponentlariga yo'naltirilgan bo'lib, uni integratsiyalashgan, reflektiv hamda o'quvchi markaziga asoslangan jarayon sifatida kompleks rivojlantirish imkonini to'liq ta'minlamaydi. Shu bois, Design Thinking texnologiyasi yozuvni o'qitishda inson markaziga yo'naltirilgan, muammoni hal etishga qaratilgan hamda ijodiy fikrlashni rag'batlantiruvchi metodik yondashuv sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Yozuvni o'qitishda qo'llaniladigan asosiy metodologik yondashuvlar va Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlarini yanada aniqroq ko'rsatish maqsadida quyidagi jadvalda ularning qiyosiy tahlili keltiriladi.

1-jadval: Yozuvni o'qitish yondashuvlari va Design Thinkingning metodik imkoniyatlari taqqoslanishi

Yondoshuvlar	Asosiy e'tibor	Afzalliklari	Kamchiliklari	Design thinking orqali kengaytirish
Mahsulotga yo'naltirilgan (Product-based)	Yakuniy matnning grammatik va lingvistik aniqligiga	Lingvistik aniqlik shakllanadi	Yozuv jarayoniga yetarli e'tibor qaratilmaydi	Jarayonlilik va reflektiv yondoshuv integratsiya qilinadi
Jarayonga yo'naltirilgan (Process-oriented)	Rejalashtirish, yozish va qayta ko'rib chiqish bosqichlariga	Yozuv bosqichlari rivojlanadi	Auditoriya omili yetarli hisobga olinmaydi	Empatiya bosqichi orqali auditoriya bilan bog'liklik kuchayadi
Janrga asoslangan (Genre-based)	Matnning strukturasi va ifodaviy xususiyatlariga	Strukturaviy yozuv rivojlanadi	Ijodiy fikrlash cheklanadi	G'oya yaratish(Ideate) bosqichi orqali orqali kreativlik va goya xilma xilligi ortadi
Kommunikativ	Real kommunikativ vaziyatlarda til qo'llanishiga	Kommunikativ samaradorlik oshadi	Tizimli yondashish yetishmaydi	Design thinking bosqichlari orqali tizimlilik ta'minlanadi
Design thinking	Inson markazli bo'lib, muammoni hal etishga	Integrativ, reflektiv va ijodiy kompetensiyalar rivojlanadi		Mavjud yondashuvlarning kuchli jihatlarini uyg'unlashtiradi

Design Thinking ijodkorlik, hamkorlik va reflektiv fikrlashni rivojlantiruvchi inson markaziga yo'naltirilgan hamda muammoni hal etishga qaratilgan yondashuv sifatida keng e'tirof etiladi ^[2]. Yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida qo'llanilganda, mazkur yondashuv yozuv faoliyatini tizimli, shu bilan birga kognitiv, kommunikativ va reflektiv jihatlarni o'zida uyg'unlashtirgan moslashuvchan jarayon sifatida tashkil etish imkonini beradi.

“Empathize” bosqichida talabalar maqsadli auditoriyani (ya'ni yozuv mo'ljallangan o'quvchilarni), ularning ehtiyojlari hamda kutishlarini aniqlaydi va tahlil qiladi. Yozuv kontekstida ushbu bosqich auditoriya xabardorligini oshiradi, bu esa mazmunli va kommunikativ jihatdan samarali matnlar yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Natijada, talabalar o'z til birliklari va g'oyalarni muayyan kommunikativ vaziyatlarga moslashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

“Define” bosqichi yozma topshiriqning maqsadi va vazifalarini aniq belgilashni nazarda tutadi. Bu fikrlarning mantiqiy tashkil etilishiga xizmat qilib, matn davomida izchillikni ta'minlashga yordam beradi. Yozish maqsadini aniq anglash orqali talabalar o'z fikr va dalillarini yanada samarali tuza oladi.

“Ideate” bosqichida o'quvchilar brainstorming va muhokama orqali g'oyalarni ishlab chiqadi. Ushbu bosqich ijodiy fikrlashni faollashtiradi hamda yozishdan oldin turli g'oyalarni ko'rib chiqish imkonini yaratadi. Natijada, o'quvchilar mazmunga boy va mustaqil yaratilgan matnlar yozish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

“Prototype” bosqichida talabalar matnlarning dastlabki qoralama variantlarini yaratadi. Bu bosqich yozuvni bir martalik faoliyat emas, balki bosqichma-bosqich rivojlanadigan jarayon sifatida talqin etadi. Natijada, o'quvchilar matn tuzilishi va fikrlarni ifodalash ustida erkin tajriba o'tkazish imkoniyatiga ega bo'ladi hamda xato qilishdan qo'rqish kamayadi.

“Test” bosqichi esa talabalar tomonidan yaratilgan matnlar yuzasidan o'qituvchi yoki tengdoshlar fikr-mulohazalarini olish, qayta ko'rib chiqish va tahrirlash jarayonlarini o'z ichiga oladi. Ushbu bosqich refleksiya va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirib, matn sifatini oshirishga xizmat qiladi. Doimiy fikr-mulohaza va qayta ishlash orqali o'quvchilar yozuv ko'nikmalarini mustahkamlaydi hamda o'z faoliyatiga tanqidiy yondashish qobiliyatini shakllantiradi.

Mazkur bosqichlarni yozuv jarayoniga integratsiyalash lingvistik aniqlik bilan bir qatorda kommunikativ samaradorlikni, ijodkorlikni va refleksiv fikrlashni rivojlantiruvchi tizimli hamda o'quvchi markaziga yo'naltirilgan metodik asosni ta'minlaydi.

Tadqiqot natijalariga Design Thinking texnologiyasining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda muhim metodik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatdi. Xususan, mazkur yondashuv yozuvni alohida komponentlar yig'indisi sifatida emas, balki o'zaro bog'langan, bosqichma-bosqich rivojlanib boradigan hamda refleksiyaga asoslangan jarayon sifatida tashkil etishga imkon beradi.

Ushbu natijalar Linda Flower va John R. Hayes (1981) tomonidan ishlab chiqilgan yozuvning kognitiv modeli bilan ma'lum darajada mos keladi. Shu bilan birga, ular Carl Bereiter va Marlene Scardamalia (1987) tomonidan ilgari surilgan yozuvni bilimni qayta ishlash jarayoni sifatida talqin qilish bilan ham uyg'unlashadi. Har ikkala yondashuv yozuvni takroriy (rekursiv) va rivojlanib boruvchi faoliyat sifatida ko'rib chiqadi. Biroq, Design Thinking ushbu yondashuvlarni kengaytirib, unga inson markaziga yo'naltirilgan nuqtai nazarni qo'shadi, bu esa yozuv jarayonida auditoriya ehtiyojlarini yanada chuqurroq hisobga olish imkonini beradi.

Shuningdek, olingan natijalar Ken Hyland (2003) tomonidan ta'kidlangan yozuvning ijtimoiy-kommunikativ tabiati bilan ham mos tushadi. Bu jihat yozuvning kommunikativ va funksional kompetensiyalar bilan uzviy bog'liqligi haqidagi qarashlar bilan hamohangdir^[3]. Design Thinking aynan shu jihatni kuchaytirib, yozuvni real kommunikativ vaziyatlarga yaqinlashtiradi hamda auditoriya bilan samarali muloqotni ta'minlaydi.

Bundan tashqari, ushbu yondashuv refleksiya va qayta ishlash jarayonlarini faollashtiradi. Bu esa Donald Schön (1983) ning refleksiv amaliyot nazariyasi bilan hamohang tarzda, o'quvchilarda o'z yozuviga tanqidiy yondashish, xatolarni tahlil qilish va matnni takomillashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shu jihatdan qaralganda, Design Thinking texnologiyasini yozuvni o'qitish jarayoniga joriy etish o'qituvchining rolini ham muayyan darajada o'zgartiradi. O'qituvchi endilikda faqat bilim beruvchi emas, balki o'quv jarayonini tashkil etuvchi fasilitator (ko'makchi) va dizayner sifatida namoyon bo'ladi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil, ijodiy va faol ishtirokini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi. Ushbu holat Design Thinkingning inson markaziga yo'naltirilgan va innovatsion yondashuv sifatidagi mohiyati bilan izohlanadi^[2].

Umuman olganda, Design Thinking yozuvni o'qitishda integrativ, o'quvchi markazli va innovatsion metod sifatida nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik jihatdan muhim salohiyatga ega ekanligini asoslab berdi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu yondashuv yozuvni o'qitishda mavjud metodlarning alohida qo'llanishi natijasida yuzaga keladigan fragmentarlikni bartaraf etib, uni yaxlit va maqsadga yo'naltirilgan jarayon sifatida tashkil etish imkonini yaratadi.

Design Thinkingning bosqichma-bosqich va refleksiyaga asoslangan tabiati yozuvni o'rganishda o'quvchilarning faol ishtirokini kuchaytiradi hamda ularni mustaqil fikrlash, g'oyalarni qayta ishlash va o'z faoliyatini baholashga yo'naltiradi. Natijada, yozuv jarayoni faqat natijaga erishish vositasi emas, balki o'quvchilarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim pedagogik vositaga aylanadi.

Shu nuqtai nazardan, Design Thinking texnologiyasini bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash jarayoniga integratsiyalash ularning yozuv kompetensiyasini rivojlantirish bilan birga, zamonaviy ta'lim talablariga mos kreativ va refleksiv tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bereiter C., Scardamalia M. The psychology of written composition. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, 1987.
2. Brown T. Design thinking. Harvard Business Review, 2008, №6, 84–92-betlar.
3. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
4. Flower L., Hayes J.R. A cognitive process theory of writing // College Composition and Communication, 1981, №32(4), 365-387-betlar.
5. Harmer J. How to teach writing. Harlow: Pearson Education, 2004.
6. Hyland K. Second language writing. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
7. Hymes D. On communicative competence // Pride J.B., Holmes J. (eds.). Sociolinguistics. Harmondsworth: Penguin, 1972, 269-293-betlar.
8. Nunan D. Practical English language teaching. New York: McGraw-Hill, 2003.
9. Schön D. The reflective practitioner: How professionals think in action. New York: Basic Books, 1983.
10. Swales J. Genre analysis: English in academic and research settings. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.